

บทที่ 5

วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชนกะเหรี่ยงบ้านสะเนพ่อง และบ้านไร่ป่า

ในบทนี้จะวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน
บ้านสะเนพ่อง และบ้านไร่ป่า โดยเน้น 6 ระบบ คือ

- 5.1 ระบบครอบครัว
- 5.2 ระบบเศรษฐกิจ
- 5.3 ระบบการเมืองการปกครอง
- 5.4 ระบบการศึกษา
- 5.5 ระบบศาสนา
- 5.6 ระบบอนามัยและสาธารณสุข

ทั้ง 6 ระบบนี้มีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร เป็นไปตามสมมติฐาน
ที่ตั้งไว้หรือไม่

5.1 ระบบครอบครัว

กะเหรี่ยงที่หมู่บ้านสะเนพ่องมีลักษณะ เป็นชุมชนชนบทแบบดั้งเดิม มีการ
รวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ความผูกพันทางเครือญาติสูง การพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน
และกัน ชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมอย่าง
เคร่งครัด แต่มีความเชื่อบางอย่างยังคงดำรงและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาหมู่บ้าน
ชาวกะเหรี่ยงจะไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างง่าย ๆ ถ้าขัดกับขนบธรรมเนียม
ประเพณี วัฒนธรรม แต่มีวัฒนธรรมบางอย่างของไทยที่เขาปรับเอาไปผสมผสานกับ
วัฒนธรรมของตน

ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย แต่มีครอบครัวเดี่ยวปะปนอยู่ 6 ครอบครัว คิดเป็น 15% ทั้งนี้เกี่ยวกับประเพณีของชาวกะเหรี่ยงนับถือผีฝ่ายมารดา เมื่อบุตรสาวแต่งงานที่อยู่หลังการแต่งงานจะอยู่กับครอบครัวพ่อแม่ฝ่ายหญิง เป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อรับใช้ปรนนิบัติพ่อแม่ฝ่ายหญิง และถ้าแยกครอบครัวใหม่ก็จะปลูกภายในบริเวณบ้านพ่อแม่ฝ่ายหญิง ซึ่งจะไม่แยกไปตั้งบ้านเรือนที่อื่น ลักษณะเช่นนี้ยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง ส่วนในเรื่องขนาดของครอบครัว ผู้วิจัยสอบถามชาวบ้าน พบว่า ในแต่ละครัวเรือน จะมีสมาชิกอาศัยอยู่โดยเฉลี่ย 6 - 10 คน มีถึงจำนวนร้อยละ 90.65 ซึ่งถือเป็นเกณฑ์เฉลี่ยที่เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ซึ่งสมาชิกในแต่ละครัวเรือน มีการใช้เศรษฐกิจร่วมกัน รายได้รายจ่ายร่วมกัน

บิดามารดามีบทบาทหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัว เช่น เรื่องการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอนบุตรหลาน การทำมาหากิน รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่เขายึดมั่น และประพฤติปฏิบัติมาเป็นเวลาช้านานให้ดำรงอยู่ต่อไป ระบบอาวุโส มีความสำคัญมาก ผู้เยาว์จะต้องให้ความเคารพเชื่อฟัง เด็กวัยหนุ่มสาวที่ได้รับการศึกษาและได้ไปทำงานในเมือง พบเห็นสิ่งต่าง ๆ ก็อยากจะนำสิ่งที่เขาพบเห็นมา เปลี่ยนแปลงหมู่บ้าน ถ้าขัดกับความเชื่อหรือข้อห้ามต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น เรื่องการเลี้ยงหมู ไข่ เบ็ด ซึ่งชาวบ้านเป็นโรคขาดอาหารจำพวกโปรตีน เขาไม่ค่อยมีโรคสกินเนื้อสัตว์ ถ้าเปลี่ยนความเชื่อให้ชาวบ้านเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ได้ จะเป็นการพัฒนาหมู่บ้านให้ชาวบ้านได้บริโภคอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ และเพิ่มรายได้ให้ชาวบ้านอีกด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านไร่บ้านนั้น ลักษณะหมู่บ้านเป็นชุมชนชนบทที่กำลังพัฒนาเป็นชุมชนเมือง เพราะการอพยพหมู่บ้านมาอยู่ที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตจัดสรร ซึ่งมี การคมนาคมสะดวก ได้รับการศึกษา ติดต่อกับบุคคลภายนอก ได้พบเห็นสิ่งต่าง ๆ ภายนอก ซึ่งทำให้ชาวบ้านต้องการเปลี่ยนแปลงเพื่อทำให้ตนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ชาวบ้านมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การรวมกลุ่มยังคงมีอยู่เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน และการที่เขาติดต่อกับคนไทย พูดภาษาไทย มีสัญชาติไทย มีบัตรประชาชน มีสิทธิต่าง ๆ เท่ากับคนไทย จึงทำให้เขามีความผูกพันและจงรักภักดีต่อคนไทย ความผูกพันทางเครือญาติก็มีอยู่แต่ไม่เหนียวแน่น มีการพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ได้ยึดมั่น

านขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ คงมีอยู่ในผู้อาวุโสเท่านั้น แต่ก็มีน้อยมาก ปัจจุบันนี้ขนบธรรมเนียมประเพณีจะผสมผสานระหว่างกะเหรี่ยงกับไทย จนดูไม่ออกว่าเป็นของกะเหรี่ยง

ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว มีจำนวนร้อยละ 93.33 มีครอบครัวขยายอยู่ร้อยละ 6.67 เพราะว่ากะเหรี่ยงนับถือผีฝ่ายมารดา ก่อนนี้บุตรสาวแต่งงานจะน้าสามีมาอยู่กับพ่อแม่ฝ่ายหญิง แต่ปัจจุบันเปลี่ยนไป เมื่อบุตรสาวแต่งงานจะแยกออกไปตั้งครัวเรือนเอง เพราะว่าเมื่อได้รับการศึกษาจะไปทำงานในเมืองส่วนมากจะไม่ยอมทำไร่ เพราะทำงานในเมืองรายได้ดีกว่าทำไร่ งานสบายกว่า จึงมีการอพยพไปอยู่ในเมืองมาก สำหรับคนหนุ่มสาว ส่วนในเรื่องขนาดของครอบครัว จากการสอบถามผู้วิจัย พบว่าชาวกะเหรี่ยงที่บ้านไร่บ้านนั้นมีสมาชิกแต่ละครัวเรือนโดยเฉลี่ยประมาณ 3 - 4 คน ซึ่งเมื่อเทียบกับหมู่บ้านสะเนฟ่องจะมีขนาดเล็กกว่า

บทบาทและหน้าที่การอบรมสมาชิก การเลี้ยงดูและสั่งสอนบุตรหลานให้รู้จักทามาหากิน รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งแต่ก่อนเป็นเรื่องของพ่อแม่จะถ่ายทอดให้ แต่ในปัจจุบันบทบาทและหน้าที่ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปโดยส่วนมากจะกลายเป็นหน้าที่ของครูที่โรงเรียนสั่งสอนอบรมแทนพ่อแม่ สำหรับขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นเด็ก ๆ จะรู้และปฏิบัติ ตามขนบธรรมเนียมของไทยเป็นส่วนมาก

เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในระบบครอบครัว ระหว่างหมู่บ้านสะเนฟ่องและหมู่บ้านไร่บ้านนั้น หมู่บ้านสะเนฟ่องมีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าหมู่บ้านไร่บ้าน

จากการวิเคราะห์ในระบครอบครัวนั้นเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2

1. ครอบครัวในหมู่บ้านสะเนฟ่องเป็นครอบครัวขยายมากกว่าหมู่บ้านไร่บ้าน
2. หมู่บ้านสะเนฟ่องมีครอบครัวขนาดใหญ่มากกว่าหมู่บ้านไร่บ้าน

5.2 ระบบเศรษฐกิจ

จะกล่าวถึงการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของชาวกะเหรี่ยงในเรื่องเศรษฐกิจ เปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านสะเนพ่องกับหมู่บ้านไร่ป่า ว่ามีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวอย่างไรบ้าง

การเกษตรกรรม หมู่บ้านสะเนพ่องมีการทำไร่ข้าวเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต แต่ชาวกะเหรี่ยงก็มิได้มีการเปลี่ยนแปลงในการเกษตรแบบที่เคยปฏิบัติมา เคยทำไร่และปลูกพืชต่าง ๆ แบบไม่ใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ไร่ที่ดินแบบหมุนเวียน ไร่หน้าฝน การเพาะปลูกนั้นเอาไร่บริกมากกว่าเอาไร่ขาย พื้นดินในการทำเกษตรอุดมสมบูรณ์ ไม่มีปัญหา และชาวกะเหรี่ยงเป็นนักอนุรักษ์ จากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่อยู่อาศัยกันมาเป็นเวลาประมาณ 200 ปีจนถึงทุกวันนี้ ที่ดินทำกินก็ยังมีความอุดมสมบูรณ์ พืชไร่ออกงามตลอดปีได้ผลผลิตสม่ำเสมอ

การทำเกษตรของชาวกะเหรี่ยงบ้านสะเนพ่องปลูกเพื่อบริโภค (เป็นแบบเลี้ยงตนเอง) ในแต่ละปีเท่านั้น ถ้ามีเหลือจากบริโภคก็จะเอาไปขาย หรือเก็บไว้บริโภคในปีต่อไป แต่ปีที่แล้ว พ.ศ. 2533 มีปัญหาเรื่องข้าวถูกหนูกัดกินและจะไม่ข้าวบริโภคในปีหน้า ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน ซึ่งโดยความเห็นของผู้วิจัยแล้ว การที่ชาวบ้านมิได้เก็บสะสมผลผลิต ก็เพราะธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ จะปลูกอะไรก็ได้ผลดี ในน้ำก็มีปลาให้จับ หมู่บ้านสะเนพ่องมีความอุดมสมบูรณ์ แต่เมื่อมีปัญหาหนูกัดกินข้าว จึงเป็นบทเรียนให้ชาวบ้านรู้จักคิดหาทางแก้ไขปัญหา จึงทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อแก้ปัญหาอันนี้ ในแง่ของการปกครองแล้วทำให้เชื่อถือว่าวางใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เจ้าหน้าที่นำเข้ามาในหมู่บ้านจะเป็นผลให้ชาวบ้านเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ในอนาคตเด็กหนุ่มสาวในหมู่บ้านมีความกระตือรือร้น ขยันทำมาหากิน และมีความคิดที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตนเองและหมู่บ้านให้เจริญทัดเทียมหมู่บ้านอื่น

สำหรับการเกษตรในหมู่บ้านไร่ป่านั้น การทำไร่ข้าวเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีพของชาวกะเหรี่ยงก็จริง แต่การทำเกษตรได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจาก

ที่เคยปฏิบัติมา ก่อนนี้เขาทำไร่และทำนาได้ผลดี เพราะว่าพื้นดินอุดมสมบูรณ์ น้ำพอ
 แก่การเพาะปลูกตลอดปี ไม่เคยใช้ปุ๋ยหรือยาปราบศัตรูพืชมาก่อน แต่เมื่ออพยพมาอยู่
 ที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตจัดสรรให้ สภาพดิน ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไป พื้นดินไม่อุดม
 สมบูรณ์ แห้งแล้ง ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล น้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกไม่เพียงพอ หน้า
 แล้งน้ำในห้วยแห้ง การเกษตรจึงต้องใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เพื่อให้พืชงอกงามได้
 ผลผลิต มีศัตรูพืชและใช้เทคโนโลยีในการทำเกษตร เช่น กอนาข้าว กล้วย ใถนา
 บัจจุบันใช้รถแทรกเตอร์ และต้องจ้างเขาไถที่ดิน หรือซื้อรถไถซึ่งมีราคาแพง การ
 ลงทุนสูงกว่าเดิม เพราะว่าก่อนนี้ผลิตพืชผลเพื่อไว้ใช้บริโภค แต่ปัจจุบันผลผลิตที่ได้
 เอาไปขาย จึงต้องผลิตมาก ๆ ก็ต้องใช้ทุนสูง ใช้เทคโนโลยีช่วยในการผลิต จะทำ
 ให้ได้ผลผลิตมาก ๆ เอาไปขาย และบางรายผลผลิตไม่ดี จึงทำให้ขาดทุน ต้องกู้หนี้ยืม
 เงินเขามาลงทุน แต่ชาวบ้านก็สมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร เพื่อที่จะขาย
 พืชผลให้แก่สหกรณ์ในราคาแพง ซึ่งราคาดีกว่าพ่อค้าคนกลาง และกู้เงินสหกรณ์นำมา
 ลงทุน เมื่อได้ผลผลิตก็นำไปขายให้สหกรณ์ และนำเงินที่กู้มาคืนสหกรณ์

จึงกล่าวได้ว่าในระบบเศรษฐกิจที่หมู่บ้านสะเนฟองนั้นเป็นระบบเศรษฐกิจ
 แบบเลี้ยงตนเอง ผลิตเพื่อบริโภคภายในครอบครัวมากกว่าที่จะผลิตไว้เพื่อขาย กระบวน
 การผลิตก็ไม่เปลี่ยนแปลงไม่ใช้ปุ๋ยหรือยาปราบศัตรูพืช ใช้น้ำน้อย ใช้วัวควายใถนา
 น้ำฝน ความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ความจำเป็นในเรื่องการใช้จ่ายเงิน ซึ่งใช้ซื้อสิ่งจำเป็น
 จากอาหารมากกว่า จะใช้จ่ายซื้อสิ่งฟุ่มเฟือย เช่น เสื้อผ้า เทียนเต๋ เขาใช้
 จ่ายอย่างประหยัด จึงทำให้เขามีชีวิตอยู่อย่างไม่เดือดร้อน แม้ว่าเขาจะมีรายได้ต่ำ
 เขามีเงินพอใช้รายที่ไม่ต้องไปกู้ยืมเงินคนอื่นมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านไร่
 บ้า มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจและการทำมาหากินอย่างมากมาย เพราะว่า
 การอพยพมาอยู่ที่ใหม่ การคมนาคมสะดวก มีการติดต่อกับบุคคลภายนอกและหมู่บ้าน
 ใกล้เคียง สาธารณูปโภคดี และได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ภายนอก มีพวกพ่อค้านายทุนนำ
 สินค้าอำนวยความสะดวกเข้ามาขาย เช่น ตู้เย็น ทีวี หม้อหุงข้าว ฯลฯ ซึ่งเป็นสิ่ง
 ฟุ่มเฟือยเพื่อความมีหน้ามีตา หรือเพื่อแสดงความมั่งคั่ง จึงทำให้ชาวบ้านชวนชวน
 หาเงินมาใช้จ่ายกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ชาวบ้านต้องพยายามหาเงินมาเพื่อใช้
 จ่ายเพิ่มขึ้น กระบวนการผลิตจึงเปลี่ยนแปลงใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ใช้รถแทรกเตอร์
 มีการเร่งผลผลิต เพื่อนำไปขายเร็ว ๆ และชาวบ้านประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง

เพื่อให้ได้เงินมา และเด็กหนุ่มก็มีการศึกษาก็จะไปหางานทำในเมือง เช่นเป็นข้าราชการ ทางานบริษัท โรงงาน ฯลฯ เพราะรายได้ดี งานสบาย ส่วนการทำไร่ นั้นเป็นงานที่หนัก เสี่ยงต่อการขาดทุน รายได้ไม่แน่นอน

ในหมู่บ้านสะเนฟองนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพรับจ้างมีเพียง 2 ครอบครัวเท่านั้น สำหรับหมู่บ้านไร่บ้านนั้นมีอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างค้าขาย รับราชการ ฯลฯ

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้านไร่บ้านและหมู่บ้านสะเนฟอง จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3, 4 ที่ว่า

4. หมู่บ้านสะเนฟองมีเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเองมากกว่าหมู่บ้านไร่บ้าน
5. หมู่บ้านสะเนฟองมีอาชีพประเภทต่าง ๆ น้อยกว่าหมู่บ้านไร่บ้าน

5.3 ระบบการเมืองการปกครอง

การปกครองในหมู่บ้านสะเนฟองที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้ว เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการปกครองหมู่บ้านตามระเบียบราชการ ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐกำหนดขึ้นจากภายนอก โดยรัฐเป็นผู้กำหนดให้มีขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงแต่เพียงรูปแบบเท่านั้น

การปกครองหมู่บ้าน แม้ว่าชาวกะเหรี่ยงจะมีผู้นำหมู่บ้านปกครองก็ตาม แต่ผู้นำหมู่บ้านไม่ได้ทำหน้าที่อยู่ในหมู่บ้านตลอดเวลา จึงเป็นหน้าที่ของครู ผู้ช่วยผู้นำหมู่บ้าน หมอผี เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลหมู่บ้าน และเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการช่วยกันปกครองหมู่บ้าน โดยอาศัยการปกครองแบบจารีตประเพณีดั้งเดิมและความเป็นญาติพี่น้อง เชื้อสายเดียวกันเป็นหลักในการปกครองและอยู่ร่วมกัน ซึ่งก็ทำให้ชาวกะเหรี่ยงอยู่ด้วยกันในชุมชนอย่างสงบสุข โดยไม่ต้องอาศัยกฎหมายบ้านเมือง และหมู่บ้านนี้ก็ไม่มีเคยมีอาชญากรรมเกิดขึ้น

การจัดการปกครองตามระเบียบราชการที่รัฐกำหนดให้ เป็นการเปลี่ยนแปลงโดยรัฐ เป็นผู้กำหนดกติกาปฏิบัติ วัตถุประสงค์หมายเพื่อความเป็นระเบียบของชุมชน แต่ชาวกะเหรี่ยงก็ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ยังคงใช้กฎจารีตประเพณีแบบเก่าอยู่ซึ่งก็ไม่ขัดกับระเบียบการปกครองโดยรัฐ

ความรู้เกี่ยวกับการเมืองนั้น ชาวกะเหรี่ยงไม่ได้สนใจเรื่องเกี่ยวกับการปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตยโดยทางราชการเข้าไปเผยแพร่ นั้น บางคนก็ไม่สนใจ จึงต้องให้ผู้นำที่ไม่เป็นทางการช่วยในการแนะนำ ชี้แจงให้ชาวบ้านได้ทราบเกี่ยวกับเรื่องประชาธิปไตย ในเรื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยเฉพาะ การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจมาก เพราะชาวบ้านไม่สนใจว่าใครจะมาเป็นผู้แทนของเขา จึงทำให้ได้ผู้แทนเข้าไปนั่งในสภาเพื่อครอบงำผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม และไม่สนใจในความเดือดร้อนของประชาชนในเขตของตน เขาได้เป็นผู้แทนเพราะว่าเขาใช้เงินซื้อเสียงจำนวนมาก เขาจึงต้องถอนทุนคืน การที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าประชาชนไม่มีความรู้ ในเรื่องระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ไม่รู้ว่าผู้แทนที่ดีมีลักษณะอย่างไร จะเลือกพรรคหรือเลือกตัวบุคคล ซึ่งเขาไม่รู้จักผู้สมัครเลือกตั้ง และไม่ค่อยสนใจในนโยบายพรรค จึงทำให้ชาวบ้านเลือกผู้แทนเพราะเชื่อหวัคแฉน รับสินจ้าง แล้วเลือกผู้แทนซึ่งไม่มีคุณภาพ ไม่มีความซื่อสัตย์ เนื่องจากชาวบ้านมีการศึกษาต่ำ ไม่สนใจการเมือง ชาวบ้านที่สะเนพ่อง มักจะสนใจเรื่องปากท้องของตนเองมากกว่าสนใจเรื่องอื่น ปัจจุบันก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง

สำหรับหมู่บ้านไร่บ้านนั้นประชาชนมีการศึกษาและสนใจเรื่องการเมือง ในเรื่องการเลือกตั้งทางราชการ เช่น การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัดสภาผู้แทนราษฎร ชาวบ้านจะไปเลือกตั้งกันเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 80.5 ในขณะที่ชาวบ้านสะเนพ่องมีจำนวนร้อยละ 50.4 และชาวบ้านไร่บ้านเลือกผู้ใหญ่บ้านมีคุณสมบัติ คือ มีความสามารถ ความดีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ และสามารถที่จะพัฒนาหมู่บ้านได้ดี ไม่ช้าเลือกเพราะเห็นแก่เงิน พรรคพวก ผู้วิจัยถามเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดนั้น เขาจะเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติอย่างไร เขาตอบว่าเขาจะเลือกคนที่ทำงานดี เสียสละเวลาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน หรือเอาใจใส่ชาวบ้านว่า

จะมีความเป็นอยู่อย่างไร ไม่ใช่เอาเวลาไปทำงานหรือกิจการค้าของตนเอง จนลืมนึกถึงหน้าที่ของตนเองที่มีต่อชาวบ้าน และชาวบ้านที่ไร่บ้ำจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด ซึ่งมีประชาชนไปเลือกตั้งประมาณร้อยละ 76.4 และได้สมาชิกสภาจังหวัดคนใหม่แทนคนเก่าซึ่งชาวบ้านบอกว่าไม่ค่อยพบตัว

ส่วนในด้านโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่เข้าไปในหมู่บ้านสะเนพ่องนั้นมีโครงการมากมาย เช่น โครงการพัฒนาด้านการศึกษา โครงการพัฒนาอาชีพ โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข โครงการพัฒนาการคมนาคม และสาธารณสุขโรคต่าง ๆ เพื่อที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้าทันหมู่บ้านใกล้เคียง ซึ่งยังคงล่าช้ามากในทุก ๆ ด้านเท่าที่ผู้วิจัยสังเกตว่าหมู่บ้านสะเนพ่องไม่พัฒนาเท่าที่ควร เพราะมีปัจจัยหลายอย่าง เช่น การคมนาคมไม่สะดวก จึงทำให้ไม่สามารถติดต่อกับบุคคลภายนอกได้ง่าย ชาวบ้านไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลงหรือยอมรับความทันสมัย ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการพัฒนาเท่าที่ควร โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่นำเข้าไป ชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ยังมีความเชื่อเก่า ๆ ยึดมั่นอยู่ยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่ขัดต่อการพัฒนา และชาวบ้านจะยอมรับร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ถ้าตนได้รับประโยชน์ ถ้าไม่มีประโยชน์ต่อเขาจะไม่สนใจ และถ้าสิ่งไหนขัดต่อความเชื่อที่เขายึดถือมานาน เขาจะไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอย่างเด็ดขาด จึงเป็นสิ่งที่ทำให้หมู่บ้านนี้ล่าช้าหรือพัฒนาช้ามาก แต่ถ้าเทียบกับหมู่บ้านไร่บ้ำนั้นโครงการต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่นำเข้าไปพัฒนาหมู่บ้านไม่มาก ทั้งนี้เนื่องจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้สร้างสาธารณสุขโรค เช่น ไฟฟ้า น้ำ ถนน เข้าไปในหมู่บ้าน การคมนาคมสะดวก ชาวบ้านมีการศึกษา และร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้ก้าวหน้าทัดเทียมหมู่บ้านอื่น ขณะที่ผู้วิจัยได้เข้าไปเก็บข้อมูล ก็มีโครงการสำคัญที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ คือโครงการทำฝายคอนกรีตเพื่อกักน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง ซึ่งชาวบ้านได้ร่วมมือกันทั้งแรงงานและบริจาคเงินเล็กน้อยสำหรับเงินส่วนใหญ่นอกจากงบประมาณโครงการสร้างงานในชนบท (กสช) ชาวบ้านปรับตัวให้เข้ากับความทันสมัย และชาวบ้านยอมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญและให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี

จากการวิเคราะห์ในระบอบการเมืองการปกครอง เปรียบเทียบสองหมู่บ้าน พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ว่า

5. ประชากรในหมู่บ้านสะเนฟอง ไปเลือกตั้งน้อยกว่าประชากรในหมู่บ้าน ไร่ป่า

สำหรับสมมติฐานข้อที่ 6 ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

พบว่า การวิจัยข้อที่ 6 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากว่าหมู่บ้านสะเนฟองเป็นหมู่บ้านล้าหลัง ดังนั้นหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้ความสำคัญต้องการช่วยปรับปรุงชีวิตของชาวหมู่บ้านสะเนฟองให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงมีโครงการพัฒนาของทางราชการเข้าไปพัฒนาหมู่บ้านในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านการเกษตร มีโครงการของเกษตรตำบลร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา เอาพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ไปให้ชาวบ้าน หน่วยงานพัฒนาชุมชน เข้าไปตั้งธนาคารข้าว เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านที่ไร้ข้าวถูกหนุทาละลายจนข้าวไม่พอบริโภค อดย่นาข้าว มาให้ยืม และเจ้าหน้าที่หน่วยอื่นก็เข้ามาอดย่นาโครงการพัฒนาเข้าไปในหมู่บ้าน แต่จะต้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาที่ประจำในหมู่บ้านให้ช่วยดูแล ติดตามผลการทำงานให้ด้วย ส่วนบ้านไร่ป่านั้นมีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตให้ความช่วยเหลือและความสะดวกในด้านสาธารณสุขโรค แต่โครงการของทางราชการก็มีแต่น้อย จึงเป็นกรณีพิเศษที่ว่าหมู่บ้านพัฒนาช้ากว่ามีโครงการพัฒนามากกว่าหมู่บ้านที่พัฒนาเร็ว

5.4 ระบบการศึกษา

ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านสะเนฟองนั้นไม่ได้สนใจในการศึกษา และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา อดย่นจากการที่ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่อ้อยละ 96.64 ไม่จบการศึกษาภาคบังคับและเด็กที่อยู่ในวัยเรียนได้เข้ารับการศึกษานอกระบบเป็นจำนวนน้อยมาก หรือเข้าเรียนก็ไม่ได้สนใจเรียนอย่างจริงจัง ก็อดย่นอยากไปเรียนก็ไปผู้ปกครองเด็กไม่เห็นว่าเป็นปัญหา และไม่ได้อากกล่าวตักเตือนหรือเฝ้าระวังให้เด็กไปเรียน และถ้าเด็กทำผิดหรือหนีเรียน ครูทนายเด็ก ผู้ปกครองจะโกรธและต่อว่าครู แต่ถ้าวันไหนครูบอกทางราชการจะส่งสิ่งของมาแจกฟรี วันนั้นเด็กนักเรียนจะมาเรียนมากกว่าปกติ เท่าที่ผู้วิจัยสอบถามชาวบ้านเรื่องการเรียนของเด็ก ผู้ปกครอง

จะไม่เข้าใจในระบบการศึกษา ไม่รู้ว่าเรียนหนังสือมีประโยชน์ เรียนไปทำไม เขาต้องการให้เด็กทำงานบ้าน เช่น เลี้ยงน้อง ช่วยทำไร่ คายหญ้า เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว เขาเห็นความสำคัญเรื่องปากท้องมากกว่าการศึกษา

เมื่อชาวกะเหรี่ยงมีการศึกษาต่ำ จึงทำให้หมู่บ้านไม่พัฒนา หรือพัฒนาค่อยเป็นค่อยไปช้ามากผิดกับหมู่บ้านใกล้เคียงที่พัฒนามากกว่า ทั้งนี้เพราะชาวบ้านไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ถ้าสิ่งนั้นไม่ก่อประโยชน์ให้กับตนเอง และถ้าสิ่งนั้นขัดกับความเชื่อบุคคลนิยมประเพณีของตน เขาจะไม่ยอมรับเด็ดขาด ชาวบ้านเชื่อในเรื่องสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ เช่น เรื่องภูติผี วิญญาณ รัชกลาง สิ่งเหล่านี้ยังคงมีอยู่ในหมู่บ้าน และชาวบ้านจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ แต่ถ้าชาวบ้านได้รับประโยชน์หรือค่าตอบแทน จะให้ความร่วมมือ

สังคมหมู่บ้านสะเนพ่อง เป็นชุมชนปิดไม่ได้ติดต่อกับสังคมภายนอกและคนภายนอกก็ไม่ได้ติดต่อด้วย เพราะการเดินทางไม่สะดวก บางครั้งจะมีเจ้าหน้าที่ราชการเข้าไป เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ พัฒนาการ นาน ๆ จะเข้าไปสักครั้ง แต่บุคคลที่ผู้วิจัยพบตลอดเวลาที่อยู่ในหมู่บ้านคือเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ตำรวจตระเวนชายแดน ครู ที่อาศัยในหมู่บ้านและคลุกคลีอยู่กับชาวบ้านตลอดเวลา จนทำให้ชาวบ้านศรัทธาเชื่อถือ ไว้วางใจ และจะคอยดูแลชาวบ้านให้คำแนะนำช่วยเหลือทุก ๆ ด้านถ้าชาวบ้านต้องการให้ช่วยเหลือ ฉะนั้นเจ้าหน้าที่เหล่านี้ต้องการที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้เจริญทัดเทียมหมู่บ้านอื่นและเป็นไปตามแผนพัฒนาของกระทรวงมหาดไทย ราชการนำโครงการพัฒนาต่าง ๆ เข้าไป ซึ่งบางโครงการก็ได้รับความร่วมมือ บางโครงการก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชาวบ้านที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสภาพหมู่บ้าน เพื่อให้เหมาะสมกับปัจจุบัน มาช่เคยอยู่อย่างใดก็อยู่อย่างนั้น ชาวบ้านจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักนำสิ่งที่ตนพบเห็นจากหมู่บ้านอื่นที่ดีมีประโยชน์นำมาใช้ในหมู่บ้านตนเองบ้าง รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม การจะปรับตัวเองหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ตนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้วิจัยคิดว่าการที่หมู่บ้านสะเนพ่อง ไม่พัฒนาเพราะว่าการคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีสาธารณูปโภคเช่น ไฟฟ้า น้ำ สื่อสารต่าง ๆ ทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ ชาวบ้านไม่เคยพบเห็น ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารใหม่ ๆ และชาวบ้านก็ไม่กระตือ

หรือรื้อนการพัฒนาตนเอง ำให้มีความรู้ด้านการทำมาหากิน การหารายได้เพิ่ม เพื่อ
จะทำให้เขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและไม่มีการพัฒนาอย่างจริงจัง ำม่มีงบประมาณที่จะ
นำมาพัฒนาได้มากจึงทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถด้านการพัฒนาไม่สามารถที่
จะพัฒนาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเกี่ยวกับตัวกะเหรี่ยงเองก็มีส่วนทำให้
หมู่บ้านพัฒนาไปช้า เช่น ในเรื่องความเชื่อ ข้อห้าม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

ทางราชการก็พยายามที่จะให้เด็กกะเหรี่ยงในหมู่บ้านสะเนพ่องได้เข้าเรียน
หนังสือไทยในระบบโรงเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ทัศนคติ
และความต้องการ แม้สิ่งนี้จะไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน เพราะการที่ทาง
ราชการหยิบยื่นให้เพื่อประโยชน์หลาย ๆ ด้านของชุมชนก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถนำ
ความเปลี่ยนแปลงมาสู่หมู่บ้านได้ ถึงแม้จะพัฒนาก็น้อยมาก ถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่พูดจา
ชักชวน ชี้แจงให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการศึกษา เช่น ครู ผู้ใหญ่บ้าน เจ้า
หน้าที่ศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ฯลฯ และในระยะหลังนี้ ชาวกะเหรี่ยงได้มีการ
ติดต่อกับบุคคลภายนอก ก็ไม่ได้มีส่วนทำให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้าเรียนมากขึ้น
ตรงกันข้ามมีการให้หยุดเรียนเพื่อช่วยทำงานบ้าน ทาไร่ เลี้ยงน้อง ยังคงมีอยู่
เหมือนเดิม

ชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านไร่ป่าเห็นความสำคัญของการศึกษา จะเห็นได้จาก
การที่ผู้ปกครองสนับสนุนบุตรหลานของตนให้เข้าเรียนหนังสือในโรงเรียน และส่ง
บุตรหลานไปเรียนต่อในเมืองในระดับการศึกษาที่สูงกว่าหมู่บ้าน เช่น ไปศึกษา
โรงเรียนอาชีวศึกษา, เทคนิค ฯลฯ เพื่อที่จะได้นำวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพได้
ผู้ปกครองนักเรียนเข้าใจระบบการศึกษา รู้ว่าเรียนหนังสือมีประโยชน์ และ
ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็จบการศึกษาภาคบังคับ มีความรู้ อ่าน เขียน พูด ภาษาไทยได้ดี
สามารถที่จะติดต่อสื่อสารกับคนไทยได้เป็นอย่างดี

เมื่อชาวกะเหรี่ยงบ้านไร่ป่ามีระดับการศึกษาดีกว่าชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้าน
สะเนพ่อง จึงทำให้หมู่บ้านพัฒนามากกว่า เพราะชาวบ้านมีความรู้ที่จะยอมรับการ
เปลี่ยนแปลงและแนวความคิดใหม่ ๆ ที่จะทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม
และชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้าน

ไร่ป่าพัฒนา เร็วกว่าหมู่บ้านสะเนพ่อง

จากการวิเคราะห์ในระบอบการศึกษา เปรียบเทียบ 2 หมู่บ้าน พบว่า
เป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 7,8

7. ประชากรในหมู่บ้านสะเนพ่องมีระดับการศึกษาต่ำกว่าประชากรใน
หมู่บ้านไร่ป่า

8. ผู้ปกครองของนักเรียนในหมู่บ้านสะเนพ่องเห็นความสำคัญของ
การศึกษาน้อยกว่าผู้ปกครองของนักเรียนในหมู่บ้านไร่ป่า

5.5 ระบบศาสนา

ในเรื่องระบบความเชื่อทางศาสนามีการนับถือพุทธศาสนาและผี การ
ประกอบพิธีกรรม เปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านสะเนพ่องกับหมู่บ้านไร่ป่า ว่ามีการ
เปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

หมู่บ้านสะเนพ่องชาวบ้านมีความเชื่อเรื่องวิญญาณ แม้ว่าจะมีการนับถือ
พุทธศาสนา ก็เชื่อเรื่องภูติ ผี ปีสาง หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติ เช่น ตามต้นไม้
แม่น้ำลำคลอง ฯลฯ ซึ่งเขาคิดว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิงสถิตอยู่ หรือเรียกว่า "ผี" ซึ่งพวก
เขาฆ่าเกรงหวาดกลัว จำต้องทำพิธีเช่นไหว้บวงสรวงกันอยู่เสมอ และในหมู่บ้านมี
ต้นไม้ใหญ่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งให้คนในหมู่บ้านกราบไหว้บูชา และถ้าชาวบ้านล้มเจ็บก็เข้าใจ
ว่าเป็นเพราะคนทำผิดผี หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามประเพณี ต้องขอขมาต่อศาลเจ้า
เพื่อให้อภัยโทษให้ นอกจากความเชื่อเรื่องผีแล้วยังมีความเชื่อในเรื่องอื่น ๆ อีก
เช่น เรื่องบันไดหัก ห้ามการคุมกำเนิด ห้ามเลี้ยงไก่ เป็ด หมู ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็น
อุปสรรคต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านยังไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ขัดแย้งกับความ
เชื่อหรือประเพณีต่าง ๆ จึงเป็นการยากที่จะพัฒนาให้หมู่บ้านก้าวหน้า เพราะไม่ได้
ได้รับความร่วมมือ ในอนาคตมีแนวโน้มว่าเด็กวัยรุ่นหนุ่มสาวจะมีการเปลี่ยนแปลง เพราะ
เขาได้รับการศึกษา แต่ก็ยังไม่กล้าทำอะไร เพราะยังเกรงใจผู้อาวุโสอยู่

เมื่อเปรียบเทียบหมู่บ้านไร่บ้านนั้น สมัยก่อนชาวบ้านมีความเชื่อเรื่องผีต่าง ๆ มากมาย เช่น ผีร้าย ผีดี และมีการกราบไหว้บูชาต้นไม้ แม่น้ำ ล้วนถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องการเจ็บป่วยก็เข้าใจว่าตนทำผิดผี จะต้องบูชาด้วยเครื่องเซ่นต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่เมื่ออพยพมาอยู่บ้านไร่บ้านของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจัดสรร ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เรื่องการนับถือผีนั้นลดน้อยลงมาก เพราะกะเหรี่ยงจะรับเอาวัฒนธรรมของคนไทยผสมผสานกับของชาวกะเหรี่ยงและนับถือตามคนไทยมากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากชาวบ้านมีการติดต่อกับบุคคลภายนอก มีการศึกษา การคมนาคมสะดวก ทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนแปลง ความเชื่อเรื่องผี วิญญาณลดน้อยลง และหมอผีก็ไม่มีในหมู่บ้าน

ในเรื่องพิธีกรรมชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านสะเพ่องนั้นมีการประกอบพิธีกรรมมาก ในปีหนึ่งจะมีการทำพิธีทางพุทธศาสนาและผี คือ ในการทำบุญวันสำคัญต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา และประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นมียากมายในปีหนึ่ง ๆ เช่น พิธีทำบุญข้าวใหม่ ประเพณีสงกรานต์ กะบ๋องโห่ง ลอยกระทง พิธีเยฮู พิธีตามรอยช้างเผือก พิธีไหว้ผีอัน ซึ่งพิธีกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงที่เกี่ยวกับไสยศาสตร์ ซึ่งมีมาตั้งแต่หมู่บ้าน ปัจจุบันชาวบ้านก็ยังคงปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในด้านความเชื่อและพิธีกรรมเหล่านี้ได้

เมื่อเปรียบเทียบกับชาวกะเหรี่ยงบ้านไร่บ้านนั้น ปีหนึ่งจะมีพิธีกรรมทางพุทธศาสนาคือทำบุญวันสำคัญต่าง ๆ ดังเช่นคนไทยทั่วไป พิธีกรรมที่มีการบูชาผีบรรพบุรุษปีละ 1 ครั้ง และวันสงกรานต์จะไปไหว้เจดีย์กลางน้ำบ้านบ่อองซึ่งแต่ก่อนมีพิธีกรรมมาก แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปเหลือแต่พิธีกรรมที่สำคัญ ๆ เท่านั้น และการประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์นั้นไม่มีแล้ว เพราะในหมู่บ้านไร่บ้านไม่มีหมอผีและชาวบ้านก็เลิกนับถือผีเป็นส่วนมาก

จากการวิเคราะห์นี้จะเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในระบบศาสนานั้น เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 9 และ 10 คือ

9. หมู่บ้านสะเนฟองนับถือผีมากกว่าหมู่บ้านไร่ป่า
10. หมู่บ้านสะเนฟองมีพิธีกรรมเกี่ยวกับไสยศาสตร์มากกว่าหมู่บ้านไร่ป่า

5.6 ระบบอนามัยและสาธารณสุข

เรื่องระบบอนามัยและสาธารณสุข ผู้วิจัยได้กล่าวเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของชาวกะเหรี่ยงไว้หลายอย่าง คือ ในเรื่องการรักษาพยาบาล น้ำดื่ม น้ำใช้ การรักษาความสะอาด การคุมกำเนิด สำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้เป็นการเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านสะเนพ่องกับหมู่บ้านไร่ป่าในช่วงระยะเวลาเดียวกัน จะมีการเปลี่ยนแปลงที่ต่างกัน ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านอนามัยเกิดจากการปรับตัวของชาวกะเหรี่ยงเอง และเกิดจากการได้รับการศึกษา คำแนะนำจากครู เจ้าหน้าที่ทางราชการที่เข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน และการคมนาคมที่สะดวก

สมัยก่อนหมู่บ้านสะเนพ่องนั้นเมื่อชาวบ้านเกิดการเจ็บป่วย จะใช้วิธีการรักษาแบบพื้นบ้าน หมอแผนโบราณ หรือรักษาแบบไสยศาสตร์ซึ่งใช้หมอผีประจำหมู่บ้านหรือรักษาด้วยหมอแผนโบราณก็ใช้รากไม้ สมุนไพร โดยการเอาไปต้มหรือตำ ผสมกับเหล้าหรือน้ำอุ่น แล้วใช้ดื่มหรือใช้ทาแล้วแต่โรค และการรักษาโดยใช้ไสยศาสตร์ หมอผี จะมีการทำพิธีใช้เทียน น้ำมันต์ แล้วท่องคาถาเสกเป่าแล้วพรมน้ำมันต์ให้ผู้ป่วย บางทีก็มีการเซ่นไหว้ภูติผี ที่ผู้ป่วยทำผิดผี แล้วเอาไปเซ่นที่ทางสามแพร่ง หรือทางลงลงท่อน้ำ เครื่องเซ่นไหว้มี ข้าว ขนมหวาน แล้วใส่กระดาษที่สานเป็นรูปสี่เหลี่ยม การรักษาของหมอผีบางครั้งก็ไม่หาย เช่นผู้ป่วยเป็นไข้มาเลเรีย หมอผีไม่รู้ว่า เป็นมาเลเรีย อดยมีอาการจับไข้หนาวสั่นเป็นเวลา หมอผีก็เข้าใจว่าผีเข้า จึงทำการไล่ผีออกจากผู้ป่วย ผู้ป่วยตายเป็นจำนวนมาก และต่อมาเมื่อ 10 ปีนี้เอง อัตราการตายด้วยโรคมาเลเรียน้อยลง เพราะเจ้าหน้าที่ทางราชการบอกถึงสาเหตุของการเกิดโรคมาเลเรียว่าเกิดจากยุงลาย และให้ความรู้การป้องกันตนเองจากโรคภัยต่าง ๆ อดยเฉพาะไข้มาเลเรีย เกิดจากการไม่นอนกางมุ้ง หรือต้มน้ำที่ไม่สะอาดจะทำให้เกิดโรงท้องร่วง เมื่อชาวบ้านรู้สาเหตุของโรคก็ไม่มีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงโดยบางครั้งรอบครัวก็นอนไม่กางมุ้ง ต้มน้ำในห้วยโดยไม่ต้มเสียก่อนด้วยความเคยชิน เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยจะรักษาด้วยหมอผี หมอแผนโบราณหรือซื้อยากินเอง ถ้าไม่หายจึงจะไปหาเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา หรือตำรวจตระเวนชายแดน ครู ซึ่งมีอาสาสมัครประจำบ้าน และรู้วิธีการรักษา แต่ถ้าเจ็บป่วยมากเกินความสามารถก็จะพาไปรักษาที่โรงพยาบาลสังขละบุรี การเดิน

ทางโรงพยาบาลนั้นลำบาก จึงเป็นสาเหตุที่ชาวบ้านไม่นิยมไปรักษาที่โรงพยาบาล เพราะ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่ารักษาพยาบาลเป็นจำนวนมาก เขามีรายได้น้อยจึงไม่ค่อยอยากจะเสียเงินในการรักษาพยาบาล ตอนที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทราบว่าผู้ใหญ่บ้านกำลังส่งรายชื่อชาวบ้านที่มีรายได้น้อย เพื่อทำบัตรสงเคราะห์ ผู้มีรายได้น้อย จะได้รับการรักษาพยาบาลฟรีในโรงพยาบาลของรัฐ

เรื่องการกินยารักษาโรค ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีความเข้าใจในการใช้ยา เช่นยาต้มจืด ซึ่งเป็นยาที่นิยมบริโภคมากที่สุด ทั้งในเวลาป่วยและยามปกติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และผู้ใช้แรงงาน จะต้องกินต้มจืดก่อนจึงจะทำงานได้ ถ้าไม่กินยาจะไม่มีแรงทำงาน อ่อนเพลียแต่พอกินแล้วมีแรงทันใจ เมื่อมีเจ้าหน้าที่แนะนำว่าเป็นยาเสพติดรับประทานติดต่อกันนาน ๆ จะมีอันตรายต่อสุขภาพ เขาไม่เชื่อ เขาจะรับประทานยาต้มจืดทุกวัน ผู้วิจัยพบว่าชาวบ้าน จะมียาต้มจืดเกือบทุกบ้าน

เรื่องการใช้ส้วมมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ในหมู่บ้านสะเนห้องจะมีส้วมซึมอยู่ 2 หลัง ส่วนใหญ่จะใช้วิธีวิ่งเข้าป่า เพราะว่าเขาเคยชิน เจ้าหน้าที่ทางราชการก็แนะนำผลดีและผลเสียของการมาใช้ส้วมซึม แต่ชาวบ้านก็ไม่เห็นถึงประโยชน์และความจำเป็นของการใช้ส้วมซึม และชาวบ้านไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์ การขนส่งลำบากเพราะถนนหรือเส้นทางคมนาคมไม่ดีประกอบกับชาวบ้านไม่มีความรู้ในการสร้างส้วมซึม ชาวบ้านชอบถ่ายในป่า ซึ่งเป็นการขับถ่ายที่ไม่ถูกสุขลักษณะ จึงทำให้เกิดโรคระบาดเกี่ยวกับทางเดินอาหาร เช่นท้องร่วง อหิวาตกโรค ซึ่งเป็นกันมากในช่วงหน้าแล้ง

น้ำดื่มในหมู่บ้านนั้นยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง ชาวบ้านยังดื่มน้ำในลำห้วย โดยไม่ต้มเสียก่อน เพราะน้ำในลำห้วยสะอาด จึงไม่ต้มน้ำดื่มทั้งที่ทราบว่าจะทำให้ป่วย เป็นโรคอุจจาระร่วง ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าชาวบ้านไม่เห็นว่าการต้มน้ำเป็นสิ่งจำเป็น และเคยปฏิบัติเช่นนี้มาเป็นเวลาช้านานแล้ว นอกจากนี้ยังเห็นว่าการต้มน้ำยุ่งยาก ไม่สะดวกและเสียเวลา

การคลอดบุตรยังนิยมคลอดกับหมอต้าแย่มากกว่าคลอดที่โรงพยาบาล หรือ
อนามัย ซึ่งเขามีความเชื่อว่าการคลอดด้วยหมอต้าแย่มไม่เห็นมีใครเป็นอะไร ทั้งนี้เพราะ
ไม่ต้องเดินทาง อายหมอ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก แต่ถ้าไปคลอดที่โรงพยาบาล
การเดินทางลำบาก และต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก จึงไม่นิยมไปคลอดที่โรงพยาบาล

การคุมกำเนิดชาวกะเหรี่ยงไม่นิยมการคุมกำเนิด เพราะเขามีความเชื่อว่
เด็ก จะเกิดก็ไม่ให้เขาเกิดจะเป็นบาป และในชาติหน้าตนจะไม่มีบุตร ชาวกะเหรี่ยง
ไม่มีความรู้เรื่องการคุมกำเนิดทั้งในเรื่อง การฉีดยาคูม ทาหมัน กินยาคุม แต่เมื่อ
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าไปในหมู่บ้าน เพื่อแนะนำให้ชาวบ้านไปทาหมัน อดไม่เสีย
ค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น มีบางคนที่มีบุตรมากและต้องการคุมกำเนิดโดยกินยามี 6 คู่
ที่มีอายุระหว่าง 15 - 44 ปี และไม่ยอมคุมกำเนิด 30 คน เขาจะไม่ยอมรับการ
เปลี่ยนแปลงซึ่งขัดกับความเชื่อ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นผลดี

เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านไร่บ้านนั้นจะพบว่า สมัยก่อนการอพยพมาอยู่ที่
การไฟฟ้าจัดสรรให้ นั้น เรื่องการรักษาพยาบาลเมื่อชาวบ้านเจ็บป่วย เขาจะรักษา
กันเอง โดยหมอผี หรือหมอพื้นบ้าน แต่ที่นิยมมากคือ หมอผีมีอยู่ 4 - 5 คนโดยการ
ใช้คาถาอาคม น้ำมันตำไข่เสกเป่าคนป่วย ถ้ารักษาหมอพื้นบ้านก็ใช้สมุนไพร รากไม้
ต่าง ๆ แต่หมอผีมีอิทธิพลมากในการรักษาพยาบาล หมอผีนั้นจะใช้วิธีนั่งทางใน
ส่วนใหญ่มอผีจะบอกว่าผีดผี ผีเข้า รัตนคุณไสย ซึ่งต้องมีการขอขมาหรือถอนคุณไสย
โดยใช้คาถาอาคม มีดหมอ น้ำมันในการรักษาพยาบาล ชาวบ้านจะไม่นิยมไปรักษา
พยาบาลที่อนามัยหรือโรงพยาบาล เพราะการคมนาคมไม่สะดวก จะต้องเดินหรือขี่
เกวียนเป็นพาหนะในการเดินทางใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายมาก

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ตั้งแต่ชาวบ้านอพยพมาอยู่ที่บ้านไร่บ้าน
ใหม่ ซึ่งการคมนาคมสะดวก ใต้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ใหญ่บ้าน ครู พัฒนาการ
เป็นผู้ให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ และชาวบ้านที่ได้รับการศึกษา สมัครเป็นอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไปอบรมเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น วิธีการรักษา
าให้ถูกต้อง การปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพื่อทำหน้าที่แทนสาธารณสุข เมื่อชาวบ้าน
เจ็บป่วยก็จะไปหาอาสาสมัครสาธารณสุข ถ้าอาการหนักก็จะไปรักษาที่อนามัยหรือ

โรงพยาบาล โรคมาเลเรียซึ่งแต่ก่อนนั้นชาวบ้านจะตายกันมาก เพราะรักษาด้วยหมอผี ต่อมาชาวบ้านก็เปลี่ยนมารักษามอแผนปัจจุบันที่โรงพยาบาลหรืออนามัย และโรคมาเลเรียก็รักษาหาย เพราะไม่ใช้โรคที่รักษายาก ปัจจุบันชาวบ้านนิยมรักษามอแผนปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะเขาได้รับการศึกษา การคมนาคมสะดวก ชาวบ้านจึงไม่รักษาด้วยหมอผี

การกินยาแก้ปวดในหมู่บ้านไร่ป่า เหมือนกับหมู่บ้านสะเนพ่อง นิยมกินยาต้มใจ ผู้วิจัยถามว่าไม่กินไม่ได้หรือ เขาบอกว่าไม่ได้เพราะจะไม่มีแรงทำงานอ่อนเพลีย แต่พอกินเข้าไปจะมีแรงทำงานทั้งวัน ผู้วิจัยสังเกตว่าชาวบ้านที่มีการศึกษาต่ำจะนิยมกินยานี้เป็นประจำไม่เปลี่ยนแปลง

การไร่สัมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงมากจากที่เคยวิ่งเข้าป่ามาไร่สัมนิม เพราะการที่ชาวบ้านมาอยู่ที่ใหม่มีการจัดระเบียบชุมชนให้ มีสาธารณสุขโรค การคมนาคมสะดวก ไฟฟ้า และเจ้าหน้าที่แนะนำให้ชาวบ้านรู้จักการรักษาความสะอาดของบ้านเรือน เท่าที่ผู้วิจัยพบว่าชาวบ้านไร่สัมนิมมีจำนวนร้อยละ 79.56 ไร่สัมนิมหลุมมีจำนวนร้อยละ 20.44 (ที่ชาวบ้านไร่ป่ามีสัมนิมไร่เกือบทุกครัวเรือน ในขณะที่เดียวกันหมู่บ้านจะขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก แต่น้ำที่ใช้น้ำในบ้านไม่ขาดแคลน เพราะได้น้ำจากบ่อรถยนต์หมู่บ้านและที่โรงเรียนมีน้ำตลอดปี และได้จากน้ำฝน น้ำในอ่างที่เก็บไว้ใช้ในบ้าน จึงทำให้มีน้ำใช้สำหรับรดสัมนิม) ชาวบ้านที่ไร่สัมนิมหลุม เพราะว่าเขายังไม่มีเงินทำสัมนิม แต่ไม่มีไร่วิ่งเข้าป่า เนื่องจากกรรมการหมู่บ้านได้ตั้งเป็นกฎว่าถ้าใครถ่ายอุจจาระเรียรดหรือวิ่งเข้าป่า จะเสียค่าปรับครั้งละ 50 บาท จึงไม่มีไร่ถ่ายเรียรด

น้ำดื่มในหมู่บ้านนั้นก่อนดื่มน้ำห้วยรอดไม่ได้ดื่ม แต่เมื่ออพยพมาอยู่ที่ใหม่ น้ำดื่มนี้ใช้น้ำฝนโดยชาวบ้านหาซื้อรองขนาดใหญ่น้ำฝนไว้กินตลอดปี บางบ้านก็ดื่มอีกที แต่ส่วนใหญ่น้ำจะดื่มน้ำฝน ส่วนน้ำห้วยนั้นน้ำดื่มไม่ได้เพราะน้ำขุ่น

การคลอดบุตรก่อนนี้คลอดกับหมอตาแย แต่อพยพมาอยู่ที่ใหม่ชาวบ้านก็เปลี่ยนมาคลอดกับหมอปัจจุบัน เพราะการคมนาคมสะดวก ได้รับการศึกษา และถ้าไปคลอด

ที่โรงพยาบาลนั้นเด็กจะได้รับสูติบัตร เพื่อมีสิทธิและหน้าที่เหมือนคนไทย จึงทำให้ ชาวกะเหรี่ยงไปคลอดบุตรที่โรงพยาบาลมากกว่าและก็ปลอดภัย

ก่อนนี้เรื่องการคุมกำเนิด ชาวกะเหรี่ยงไม่รู้จักวิธีการคุมกำเนิด แต่เมื่อ อพยพมาที่ใหม่ ชาวกะเหรี่ยงเริ่มมีความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิด กินยาคุม และฉีด ยาคุมกำเนิด เพราะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้เข้าไปชี้ชวน แนะนำให้ไปทาหมันรอย ไม่เสียค่าใช้จ่าย และบอกถึงการมีลูกมากจะทำให้พ่อแม่ต้องรับภาระในการเลี้ยงดู เรียนหนังสือ ให้คิดถึงอนาคตของบุตร ถ้าต้องการให้ลูกอยู่ดีกินดี มีการศึกษา มีความ เป็นอยู่ที่ดี ชาวบ้านเข้าใจถึงเหตุผล พอมีลูก 2 - 3 คน ก็ไปทาหมัน, กินยาคุม หรือ ฉีดยาคุม จะไม่ปล่อยให้มียูกมาก จำนวนหญิงที่แต่งงานแล้วคุมกำเนิด 30 คน ในจำนวน 33 คน มีเพียง 3 คนที่ยังไม่คุมกำเนิด เพราะมีลูกเพียงคนเดียว

จากการวิเคราะห์ในระบอบนามัยและสาธารณสุขเป็นไปตามสมมติฐานข้อ ที่ 11 และ ข้อที่ 12 ว่า

11. หมู่บ้านสะเนห้องใช้วิธีการรักษาพยาบาลแบบวิทยาศาสตร์มากกว่า หมู่บ้านไร่ป่า
12. หมู่บ้านสะเนห้องมีการคุมกำเนิดน้อยกว่าหมู่บ้านไร่ป่า

จากการศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน กะเหรี่ยง บ้านสะเนห้อง อำเภอสังขละบุรี เปรียบเทียบกับบ้านไร่ป่า อำเภอทอง ผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยเน้นศึกษา 6 ระบบ คือ ระบบครอบครัว ระบบ เศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบการศึกษา ระบบศาสนา ระบอบนามัย และสาธารณสุข ซึ่งได้กล่าวไว้โดยละเอียดในบทที่ 3 และ 4 เรื่องการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของกะเหรี่ยงนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับอิทธิพลมาจาก ปัจจัยภายนอกหรือสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกชุมชนกะเหรี่ยง เช่น จากการที่ทางราชการ จัดตั้งโรงเรียนขึ้นในหมู่บ้าน ได้เห็นตัวอย่าง ได้รับคำแนะนำอบรมจากเจ้าหน้าที่ ทางราชการ การเลียนแบบ การสร้างเขื่อนแควไหลม การอพยพย้ายที่อยู่ ซึ่งเป็น ผลจากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวก ทำให้ชาว

กะเหรี่ยง ได้รู้จักคนมากขึ้นโดยเฉพาะคนไทย จึงทำให้เกิดการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง และมีการผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับกะเหรี่ยง แนวโน้มในอนาคตของชาวกะเหรี่ยง จะกลายเป็นคนไทย จึงกล่าวถึงการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงในระบบต่าง ๆ ดังนี้คือ

ก. การปรับตัวของระบบต่าง ๆ ในหมู่บ้านสะเนฟองกับหมู่บ้านไร่ป่า

1. การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในระบบครอบครัว

หมู่บ้านสะเนฟองลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่ เป็นครอบครัวขยาย มีส่วนน้อยที่เป็นครอบครัวเดี่ยว ทั้งนี้เพราะตามประเพณีเมื่อบุตรสาวแต่งงานแล้วต้องนำสามีมาอยู่ในครอบครัว เพื่อเป็นการช่วยงานในการทำการเกษตร เป็นประเพณีมีมานานและในปัจจุบันก็ยังมีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง

การแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด มีการเปลี่ยนแปลงบ้าง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เช่น ค่าสินสอด สำหรับผู้ประกอบพิธีกรรมนั้น ยังใช้หมอผีหรือเซียงเก็งควานหมู่บ้าน ทาพิธีไหว้ผีต่าง ๆ และใช้พระสวดมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คู่บ่าวสาว การแต่งกายก็ใช้ชุดกะเหรี่ยง สำหรับการย่องสาวก็ยังคงมีอยู่ แต่ไม่ถือเป็นเรื่องสำคัญ ก่อนนี้การแต่งงานมักจะแต่งงานกับชาวกะเหรี่ยงด้วยกัน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปคือหนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครองไม่จำเป็นต้องแต่งงานกับกะเหรี่ยงด้วยกัน อาจจะแต่งงานกับคนไทย จีน ลาว ก็ได้ เท่าที่ผู้วิจัยพบว่าหญิงชาวกะเหรี่ยงเริ่มแต่งงานเมื่ออายุ 14 ปีขึ้นไป จนถึงอายุ 25 ปี และจะแต่งงานกับพวกเดียวกัน ทั้งนี้เพราะว่าชาวกะเหรี่ยงไม่ได้พบปะกับบุคคลภายนอก และถ้าแต่งงานกับคนไทย ผู้ชายไทยจะไม่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านอาจเนื่องจากเขาจะอยู่ไม่ได้ เพราะไม่มีความสะดวกสบาย ถนนหนทางก็ไม่ดี อาชีพทำไร่ซึ่งเป็นงานหนัก รายได้น้อย

บทบาทในการเลี้ยงดูบุตรหลาน เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่มีโรงเรียน ต.ช.ด. (สุนทรเวช) ขึ้นในหมู่บ้าน การอบรมสั่งสอนบุตรหลานก็เปลี่ยนเป็นหน้าที่

ของครู ซึ่งทำให้การอบรมทั้งด้านการให้ความรู้ การประกอบอาชีพ การรักษาสุขภาพ อนามัย การรักษาความสะอาด แต่ผู้ปกครองก็ไม่ได้สนใจว่าบุตรหลานของตนจะได้รับการรู้ด้านต่าง ๆ แล้ว สามารถที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ชาวบ้านไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการศึกษา ผู้ปกครองส่งบุตรไปเรียนเพราะครูบังคับให้พ่อแม่ส่งบุตรที่เกณฑ์อายุเข้าโรงเรียน ถ้าไม่เช่นนั้นจะมีความผิดตามกฎหมาย ส่วนในเรื่องการอบรมให้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณี พ่อแม่ยังคงเป็นผู้ถ่ายทอดให้เด็กได้รู้ ประพฤติปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด เรื่องระบบอาวุธยังคงมีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง เด็กจะเชื่อฟังและเคารพผู้อาวุโสมาก แต่ในอนาคตเด็กหนุ่มสาวที่ได้รับการศึกษา อาจจะเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเชื่อเก่า ๆ ให้หมดไป ตอนที่ผู้วิจัยเข้าไปในหมู่บ้าน เด็กหนุ่มสาวที่ไปทำงานนอกหมู่บ้านกลับมาก็จะเริ่มเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่ห้ามเลี้ยงเบ็ดไก่ หมู ไรจะนำเบ็ด ไก่ หมู เข้ามาเลี้ยงในหมู่บ้าน ซึ่งก็มีส่วนหนึ่งเห็นด้วย แต่ผู้อาวุโสอีกส่วนไม่เห็นด้วย จึงอยู่ระหว่างท่าความตกลงกัน

การนับถือญาติกะเหรี่ยงไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง เขาจะนับถือญาติทางฝ่ายมารดามากกว่าทางฝ่ายบิดา แต่ก็มีการเดินทางไปเยี่ยมญาติซึ่งอยู่ต่างหมู่บ้าน ไรจะงานแต่งงาน งานศพ ญาติเจ็บป่วยหนัก เพราะเขาถือว่าเป็นเรื่องสำคัญจะต้องไปช่วยงาน หรือไปเยี่ยมในเทศกาล เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา

เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านไร่ป่า จะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงมากตั้งแต่อพยพมาอยู่ที่ไร่ป่าใหม่ ลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย ซึ่งแต่ก่อนเป็นครอบครัวขยาย เนื่องมาจากการอพยพมาอยู่ที่บ้านไร่ป่าใหม่ การคมนาคมสะดวก มีน้ำ ไร่ ถนน ชาวบ้านได้รับการศึกษา การติดต่อพบปะกับบุคคลภายนอก ทำให้ได้เห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และนำเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของพวกเขา ให้สอดคล้องกับสังคมภายนอก ส่วนบุตรหลานที่ได้รับการศึกษาจะเข้าไปทำงานในเมืองไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่เพื่อทำเกษตร และแรงงานในหมู่บ้านจึงต้องจ้างมากกว่าแรงงานในครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงของชาวกะเหรี่ยงบ้านไร่ป่านั้นเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ไม่มีการย่องสาว การประกอบพิธีกรรมนั้นจะทำตามประเพณีของไทยผสมกะเหรี่ยง

ไม่เหลือประเพณีเก่า ๆ ของตนไว้ การแต่งกายก็แต่งอย่างคนไทย สิ้นสอดนั้นก็ใช้เงินทองแล้ว แต่ฐานะของบ่าวสาว หนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครอง การแต่งงานมักจะแต่งงานกับคนภายนอกมากกว่า เพราะการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างคนไทยกับกะเหรี่ยง จนทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าเป็นคนไทย และเมื่อแต่งงานแล้วคู่บ่าวสาวจะแยกออกไปตั้งครัวเรือนเป็นอิสระ (Neolocal) เพราะบุตรหลานมีการศึกษา มักจะไปทำงานในเมืองหรือกรุงเทพฯ จะกลับบ้านตอนเทศกาลหรือมีงานประเพณี

บทบาทการเลี้ยงดูบุตรหลานชาวกะเหรี่ยงบ้านไร่ป่าให้ครุหาหน้าที่แทนพ่อแม่ ในการอบรมสั่งสอนให้ความรู้ การทำมาหากิน หรืออาชีพ ระบบอาวุโสก็ยังมี ความสำคัญอยู่แต่ลดน้อยลงไม่เหมือนแต่ก่อน

การนับถือญาติ เปลี่ยนจากการนับถือญาติทางฝ่ายมารดาเป็นการนับถือญาติทั้งสองฝ่าย และมีการไปมาหาสู่กันโดยเฉพาในโอกาสสำคัญ เช่น งานแต่งงาน งานศพ ญาติเจ็บป่วยหรือเทศกาลสงกรานต์ วันเข้าพรรษา และการจะดูว่าใครเป็นญาติกันดูที่นามสกุลไม่ได้ เพราะนามสกุลนั้นเจ้าหน้าที่ราชการทางอำเภอตั้งให้ แต่ชาวกะเหรี่ยงก็จะนับถือว่าถ้าใครมีเชื้อสายกะเหรี่ยงก็เป็นญาติกัน แต่ไม่ผูกพันเหนียวแน่น

การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของชาวกะเหรี่ยง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งงาน บทบาทขงการเลี้ยงดูบุตร การนับถือญาติ ทั้งที่เปลี่ยนแปลงหรือกำลังจะเปลี่ยนแปลง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผลจากการปรับตัวในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการศึกษา การคมนาคมที่สะดวกขึ้น การติดต่อกับบุคคลภายนอกสังคม ประกอบกับการปรับตัวของกะเหรี่ยงเอง

ในเรื่องเกี่ยวกับระบบครอบครัว ถ้าจะมีการศึกษาใหม่อีกครั้ง ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าควรจะให้ลูกเมียดีกว่านี้ โดยเฉพาะหมู่บ้านสะเนฟองนั้น ชาวกะเหรี่ยงจะขอมรับการเปลี่ยนแปลงง่าย ๆ ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และเป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาหมู่บ้าน ควรจะศึกษาว่าถ้าชาวกะเหรี่ยง

มีการศึกษา การคมนาคมสะดวกและติดต่อกับบุคคลภายนอกมีไฟฟ้า แล้วจะทำให้ชาว
กะเหรี่ยงในหมู่บ้านสะเนพ่องมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่

2. การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในระบบเศรษฐกิจ

ชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านสะเนพ่องมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการถือครอง
ที่ดิน ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากทางราชการประกาศเป็นเขตสงวนแห่งชาติ
ทุ่งใหญ่นเรศวร เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ ทางราชการจึงให้เจ้าหน้าที่ทำการรังวัดและ
ออกหนังสือ ส.ท.ก 1 (หนังสือการผ่อนผันให้มีสิทธิทำกินชั่วคราว) ในเขตป่าสงวน
แห่งชาติให้ทำกินครอบครวละ 15 ไร่ และห้ามบุกรุกป่าสงวนอีกต่อไป ห้ามล่าสัตว์
ห้ามบุกรุกป่าสงวนและจำกัดที่ดินให้ทำกินก็เพื่อมิให้ชาวกะเหรี่ยงแผ้วถางป่าไม้ที่อุดม
สมบูรณ์ และเมื่อออกใบ ส.ท.ก 1 ก็ห้ามมีการซื้อขายเป็นมรดกตกทอดบุตรหลานได้
แต่ไม่สามารถทำนิติกรรมได้

ด้านการเกษตรชาวบ้านปลูกไร่ข้าวปีละ 2-4 ครั้ง เพราะความอุดม
สมบูรณ์ของพื้นดินและน้ำเพียงพอแก่การเพาะปลูกได้ผลผลิตดี กระบวนการผลิตไม่
เปลี่ยนแปลง คือไม่ใช้ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืช ไร่ข้าว ถวาย ในการโยธา การสีข้าว
ก็ยังคงใช้ครกกระเดื่องไม่เปลี่ยนแปลง แต่พอปี 2533 เกิดมีปัญหาน้ำเรื่องหนูนา
เข้ามากินข้าวเสียหาย จึงทำให้ชาวบ้านหาวิธีป้องกันศัตรูพืชเพื่อแก้ปัญหา พืชอื่น ๆ
ที่เขาทดลองปลูกได้แก่ กาแฟ ฝรั่ง ซึ่งยังไม่ได้ผลผลิต เพราะเพิ่งปลูกเมื่อ 2
ปีที่แล้ว สำหรับพืชที่ปลูกได้ผลผลิตดี พริก ข้าวโพด ข้าว ซึ่งปลูกโดยวิธีธรรมชาติ
ส่วนพืชยืนต้นได้แก่ ทุเรียน มะม่วง หนาม มีไว้เพื่อบริโภคมากกว่าขาย

การเลี้ยงสัตว์ เจ้าหน้าที่ทางราชการพยายามแนะนำให้เลี้ยงหมู เป็ด ไก่
เพื่อเป็นอาหารและเป็นรายได้เสริมจากการเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่น วัว ถวาย แพะ
เขาเลี้ยงวัวใช้งาน และขายซึ่งก็ไม่สามารถที่จะให้ชาวบ้านเลี้ยงเป็ด หมู ไก่ได้
เพราะ เป็นข้อห้ามมาเป็นเวลานาน เขาเชื่อว่าถ้าเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ในหมู่บ้านจะทำ
ให้เกิดเหตุร้ายในหมู่บ้าน จะมีสัตว์ร้ายเข้ามาทำร้ายคนในหมู่บ้าน ถ้าจะเลี้ยงต้อง
เลี้ยงนอกหมู่บ้าน ทางราชการก็พยายามชี้แจงให้ชาวบ้านเปลี่ยนความเชื่อเหล่านี้

ก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนได้ เพราะผู้อาวุสในหมู่บ้าน ยังคงมีความเชื่อเรื่องเก่า ๆ แต่คนหนุ่มสาวอยากจะเปลี่ยนแต่ก็ยังเกรงใจผู้อาวุส แต่ในอนาคตจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ถ้าคนรุ่นเก่าหมดไป

การค้าขายมีการค้าขายเล็ก ๆ น้อย เช่น ขายผลผลิตในไร่ พริก หรือชุดหน่อไม้ขาย ซึ่งจะขายที่ปากทางเข้าหมู่บ้านให้กับพ่อค้าคนไทย และเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาได้ริเริ่มการตั้งธนาคารข้าวโดยสร้างเสร็จแล้ว และเพิ่งเริ่มเปิดทำการ

ส่วนบ้านไร่ป่ามีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวในระบบเศรษฐกิจหลายอย่าง เช่น เรื่องการถือครองที่ดิน ก่อนที่จะอพยพชาวบ้านมีที่ทำกินมาก แล้วแต่ความสามารถของใคร ทำมากได้มาก ทั่วครอบครัวจะมีที่ดินทำกินไม่ต่ำกว่า 30 ไร่ บางครอบครัวมีถึง 100 ไร่ และใครเป็นเจ้าของที่ดินตรงไหน คนอื่นจะรู้ว่าที่ดินเป็นของใคร ไม่ต้องปักเขตแดน กระบวนการผลิตก็ใช้วิถีธรรมชาติไม่ใส่ปุ๋ยหรือยาปราบศัตรูพืช ไร่ข้าว กล้วย ฝักรวม ไร่ที่ดินแบบหมุนเวียน จึงทำให้ดินอุดมสมบูรณ์ พออพยพมาอยู่ที่บ้านไร่ป่าใหม่ ซึ่งทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตจัดสรรที่ดินทำกินให้ 14 ไร่ ที่ดินปลูกบ้าน 1 ไร่ ต่อครอบครัว จึงไม่พอแก่การทำเกษตร และมีบางครอบครัวที่ไม่ได้รับจัดสรรที่ดิน เพราะว่าครอบครัวของบุตรมีสามีรกรวมกับ ครอบครัวพ่อแม่จึงไม่ได้รับจัดสรรที่ดิน ที่ดินมีจำกัด ดินไม่อุดมสมบูรณ์ น้ำไม่เพียงพอแก่การเพาะปลูก กระบวนการผลิตเริ่มเปลี่ยนแปลงจากการปลูกพืชไร่บริโภคมาเป็นเพื่อค้าขาย ต้องใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ไร่แทรกเตอร์ไถที่ดิน ทั้งนี้เพื่อต้องการผลผลิตเพื่อให้ได้มาก ประหยัดเวลาและใช้ทุนสูง แต่ราคาผลผลิตก็ไม่แน่นอน บางครั้งจึงต้องหาทุนโดยกู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตรที่ตั้งขึ้นเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุน และสหกรณ์การเกษตรจะเป็นคนกลางที่รับซื้อผลผลิตโดยราคายุติธรรม จะไม่ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาพืชผล

ผู้วิจัยขอเสนอแนะ หมู่บ้านสะเนฟองยังไม่พัฒนา เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีสาธารณูปโภค และไม่มีคณะกรรมการที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหมู่บ้านของตนทุกด้าน เช่น ด้านการเกษตร เคยทำมาอย่างไรก็ทำอย่างนั้น เพราะเขาผลิตให้เพียงพอแก่การบริโภคเท่านั้น ไม่ได้คิดที่จะเอาผลผลิตไปขาย และไม่

ชวนขายเพื่อให้มีรายได้เพิ่มแต่อย่างใด

ในด้านการเกษตร ควรจะมีเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรมาแนะนำ ให้ความรู้ ในการเพราะปลูก และปลูกพืชที่เหมาะสมกับดินฟ้าอากาศ

สำหรับบ้านไร่บ้านนั้นควรจะมีแหล่งน้ำ หรือขุดบ่อน้ำในหมู่บ้านอีก เพื่อให้ เพียงพอแก่การเพาะปลูก โดยเฉพาะน้ำจะแห้งในหน้าแล้ง ควรจะทำฝายเก็บกักน้ำ ไว้เพื่อใช้ในหน้าแล้ง

การเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้านสะเนห้องนั้นไม่ยอมที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดที่ ห้ามเลี้ยง เป็ด ไก่ หมู ซึ่งเป็นความเชื่อที่ขัดต่อการพัฒนาในด้านสุขภาพและด้าน เศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว แต่แนวโน้มจะมีการเปลี่ยนแปลงใน อนาคต

3. การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในระบบการเมืองการปกครอง

การเปลี่ยนแปลงที่สามารถเห็นได้ชัดในหมู่บ้านสะเนห้องคือ การจัดการ ปกครองตามระเบียบราชการตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากภายนอกสังคม คือรัฐเป็นผู้กำหนดให้มีขึ้น การเปลี่ยนแปลงในลักษณะ เช่นนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงรูปแบบเท่านั้น ส่วนการปฏิบัตินั้นชาวกะเหรี่ยงยังคง ถือถือระเบียบจารีตประเพณีของตนอยู่ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายบ้านเมือง ชาวกะเหรี่ยงก็ คงอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข เพราะว่าชาวกะเหรี่ยงไม่ชอบทะเลาะวิวาท ชอบอยู่ อดทนอดกลั้นความสงบหรือไม่ชอบก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และความเคยชินที่ปฏิบัติ มาเป็นเวลายาวนาน ปัจจุบันยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง

การปกครองในหมู่บ้านสะเนห้องนั้นจะมีผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแล ปกครองชาวกะเหรี่ยง แต่ผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ได้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ และไม่ค่อยได้มา ดูแลชาวบ้าน อดอยากเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านมาดูแลแทน เว้นแต่เวลาที่ผู้ใหญ่ บ้านได้รับคำสั่งจากทางราชการ จึงจะนามาบอกให้ชาวบ้านทราบ แต่ชาวบ้านก็มี

การปกครองโดยผู้อาวุโสในหมู่บ้านที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือว่าเป็นผู้นำ ช่วยกันปกครองหมู่บ้านโดยหลักจารีตประเพณีดั้งเดิม และความเป็นญาติในการปกครองและการอยู่ร่วมกัน ซึ่งชาวบ้านก็อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข โดยไม่ต้องอาศัยกฎหมายบ้านเมือง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านจึงไม่ได้ประโยชน์ต่อชาวบ้าน เพราะว่าผู้นำก็ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถ และผู้นำหมู่บ้านที่ชาวบ้านเลือกนั้น เป็นชาวกะเหรี่ยงเหมือนกัน ถ้าเจ้าหน้าที่นั้นทำหน้าที่ของตนก็จะมีส่วนที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้ก้าวหน้าคงจะไม่ล่าหลังอย่างทุกวันนี้ ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงให้ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นที่จะทำให้ตนมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่านี้ และชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาที่ประจำอยู่ในหมู่บ้าน

สำหรับการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านไร่บ้านนั้น ก่อนนี้มีการปกครองตามหลักจารีต ประเพณีที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งผู้นำได้แก่ หมอผี ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นเอง เพื่อปกครองชาวบ้านให้อยู่อย่างสงบสุข ทั้งนี้เพราะการคมนาคมไม่สะดวก ไม่ได้ติดต่อกับสังคมภายนอก ภาวะเบียดต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นบังคับให้คนปฏิบัติ และมีการกำหนดโทษไว้สำหรับผู้กระทำผิด ชาวบ้านจะถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่เมื่ออพยพมาอยู่บ้านไร่บ้านหม่ก็มีการแต่งตั้งผู้นำอย่างเป็นทางการเพื่อปกครองหมู่บ้านคือ ผู้นำหมู่บ้าน ตามกฏระเบียบกระทรวงมหาดไทย ก็มีการเลือกตั้งโดยประชาชนในหมู่บ้าน เป็นผู้เลือกตามความต้องการของชาวบ้าน และเมื่อเลือกมาแล้วผู้นำบ้านก็มีหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของประชาชนในหมู่บ้าน และต้องประสานงานกับทางราชการ เมื่อทางราชการมีคำสั่งมาว่าอย่างไร ผู้นำบ้านก็จะนำมาบอกให้ชาวบ้านได้ทราบและปฏิบัติตามหรือยกเว้น เช่น ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน การป้องกันตนเองโดยมีการอบรมอาสาสมัครป้องกันหมู่บ้าน

แม้ว่าชาวบ้านไร่บ้านจะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข อดยากฐานะเบียดประเพณี แต่เนื่องจากในปัจจุบันชาวบ้านมีการติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น การคมนาคมสะดวก และมีผู้อพยพเข้ามา จึงทำให้ชาวกะเหรี่ยงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจ

เข้าใจกับการปกครองตามระเบียบราชการพอสมควร เพื่อการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป และการปฏิบัติตนเพื่อประชาชนส่วนหนึ่งของสังคมไทย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐในการปกครองหมู่บ้านคือ ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ปกครองหมู่บ้านควรจะทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ โดยเฉพาะในหมู่บ้านสะเนฟองนั้นปล่อยให้ชาวบ้านแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ควรจะอยู่ใกล้ชิดชาวบ้าน สนใจ แนะนำ เอาใจใส่การดำรงชีวิต การทำมาหากิน ความเป็นอยู่ ให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ปล่อยให้ชาวบ้านแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

สำหรับหมู่บ้านไร่บ้านนั้นผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่ทางราชการมีส่วนในการพัฒนาหมู่บ้าน ดูแล เอาใจใส่ชาวบ้าน ให้คำปรึกษาชาวบ้าน และถ้าชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนก็จะช่วยแก้ปัญหาด้วย และนำโครงการพัฒนาหมู่บ้านเข้ามาและชาวบ้านก็ให้ความร่วมมืออย่างดี

4. การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในระบบการศึกษา

กะเหรี่ยงที่บ้านสะเนฟองนั้นไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนักโดยเฉพาะในด้านการศึกษา เพราะเขาไม่เห็นความสำคัญของการศึกษามากนัก จะเห็นได้จากการที่ประชาชนเกือบทั้งหมดของหมู่บ้านไม่จบการศึกษาภาคบังคับ และเด็กที่อยู่ในวัยเรียนเข้ารับการศึกษานอกระบบเรียนเป็นจำนวนน้อย จากที่ผู้วิจัยพบว่าโรงเรียนต.ช.ต. (สุนทรเวช) นั้นมีจำนวนนักเรียนไม่ถึง 30 คน และนักเรียนเหล่านี้ก็ไปโรงเรียนบ้างไม่ไปโรงเรียนบ้างแล้วแต่ความพอใจของเด็ก และผู้ปกครองไม่ได้สนใจว่าเด็กจะไปเรียนหรือไม่ กลับมาก็ไม่เคยถามเด็กว่าวันนี้เรียนอะไรบ้าง และไม่เอาใจใส่การเรียนของบุตร ชาวกะเหรี่ยงไม่สนใจและไม่เข้าใจว่าเรียนไปแล้วจะมีประโยชน์อย่างไร ไม่สนใจเรียนภาษาไทย เพียงแต่พูดภาษาไทยได้ก็เพียงพอแล้ว ไม่ได้คิดที่จะนำเอาวิชาความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เขาไม่อยากพบคนแปลกหน้า หรือออกไปนอกหมู่บ้านเพื่อพบปะกับบุคคลภายนอก นอกจากพบกับเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา

จากการที่ผู้วิจัยได้คลุกคลีกับชาวบ้าน สื่อความหมายโดยใช้ภาษาไทยต้องพูดคำที่มีความหมายง่าย ๆ ถ้าเป็นคำพูดยากหรือคำพูดเป็นวิชาการ จะต้องใช้ล่าม

สำหรับหมู่บ้านไร่บ้านนั้นชาวกะเหรี่ยงมีการศึกษา พูดภาษาไทยได้ดี และสื่อความหมายด้วยภาษาไทยเข้าใจง่าย ไม่ต้องใช้ล่าม กะเหรี่ยงเห็นความสำคัญของการศึกษา และรู้ว่าการศึกษานั้นมีประโยชน์ อย่างน้อยก็ทำให้เขาสามารถติดต่อกับบุคคลภายนอกโดยเฉพาะกับคนไทยได้ เขาสามารถปรับตัวให้เข้ากับคนไทยเพราะต้องติดต่อสัมพันธ์กัน ชาวกะเหรี่ยงจะต้องพูด อ่าน เขียน ภาษาไทยได้ และเขาก็ส่งเสริมสนับสนุนบุตรหลานของเขาให้ได้รับการศึกษาในโรงเรียน จากการวิจัยพบว่าเด็กเข้าเรียน 101 คน เด็กเหล่านี้สนใจ เอาใจใส่ เชื้อฟังกู และตั้งใจเรียนเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยถามผู้ปกครองเด็กนักเรียนที่บ้านไร่บ้านว่า ต้องการให้บุตรหลานเรียนหนังสือถึงชั้นไหน เขาตอบว่าอยากจะให้เรียนถึงชั้นสูงสุดเท่าที่เขาจะสามารถส่งเสียให้เรียนและลูกของเขามีความสามารถเรียนได้ ผู้วิจัยถามว่าอยากให้ลูกประกอบอาชีพอะไร เขาตอบว่าอยากให้ลูกทำงานราชการ เสมียน ทำงานที่อำเภอ ซึ่งเหมือนกับค่านิยมของคนไทย ที่ต้องการทำงานสบาย มีเกียรติ ไม่ต้องทำงานหนัก และรายได้แน่นอน

ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า การที่ชาวกะเหรี่ยงบ้านสะเนห้องส่วนใหญ่มุ่งจบการศึกษาภาคบังคับ มีระดับการศึกษาต่ำ ผู้ปกครองไม่สนใจที่จะส่งเด็กเข้าเรียน เพราะว่าตนเองไม่เข้าใจระบบการศึกษาและตนเองก็ไม่เข้าใจเรียนหนังสือ จึงไม่让孩子เรียน และโรงเรียนที่ตั้งในหมู่บ้านก็ไม่ใช่โรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่เป็นโรงเรียนของตำรวจตระเวนชายแดน โดยครูที่สอนก็เป็นตำรวจ การเรียนการสอนหรือการใช้สื่อการเรียนนั้นอาจจะไม่เหมาะสม ไม่มีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบอย่างในโรงเรียนรัฐบาล เท่าที่ผู้วิจัยสังเกตพบว่าวิชาที่สอนก็มีคณิตศาสตร์ ภาษาไทย สังคมศึกษา เป็นแบบหลักสูตรเก่า และสอนโดยไม่ได้มุ่งหวังที่จะให้เด็กนำวิชาการเหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต หรือนำไปพัฒนาหมู่บ้าน

รัฐบาลควรจัดตั้งโรงเรียนสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) และบรรจุครูที่มีวุฒิทางการศึกษาเข้าไปในหมู่บ้าน ให้มีระบบการศึกษา การจัดการศึกษาโดยมีใบรับรองวุฒิการศึกษาเด็ก เพราะทุกวันนี้โรงเรียน ต.ช.ด. นั้นจะนำเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปสอบเทียบวุฒิที่โรงเรียนศูนย์การศึกษาอนุกรุงเรียนทางตำรวจตระเวนชายแดน ควรจะโอนโรงเรียนให้เป็นของรัฐบาลเข้าควบคุมการเรียนการสอน ถ้ากระทรวงศึกษาธิการเข้าควบคุมก็จะทำให้การเรียนการสอนของเด็กมีประสิทธิภาพมากกว่านี้

สำหรับหมู่บ้านไร่บ้านนั้นเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนการสอนเป็นที่น่าพอใจ และจำนวนนักเรียนกับครูก็เพียงพอ คือ ครู 1 คนต่อนักเรียน 20 คน ที่โรงเรียนบ้านไร่บ้านมีครู 7 คน นักเรียน 101 คน ก็เหมาะสมดี และครูใหญ่ของโรงเรียน ก็ติดต่อกับทางราชการและมีการพัฒนาโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา พยายามไปดูงานที่โรงเรียนอื่น ๆ เพื่อที่จะเอาสิ่งที่ดีมาปรับปรุงโรงเรียน และครูใหญ่ก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านด้วย เช่น ร่วมมือกับชาวบ้านและผู้ใหญ่บ้านในโครงการต่าง ๆ และทางโรงเรียนยังบริการความรู้ทางด้านการเมืองการปกครอง เช่น มีโครงการกระจายเสียงตามสายภายในหมู่บ้านทุกเช้า เป็นเพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารใหม่ ๆ เผยแพร่ระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้นักเรียนได้ทราบ ครูกับชาวบ้านมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

5. การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในระบบศาสนา

เรื่องเกี่ยวกับการนับถือศาสนาของชาวกะเหรี่ยงบ้านสะเนฟองนั้น เปลี่ยนแปลงมานับถือพุทธศาสนาแล้ว แต่ก็ยังนับถือผี บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สิงสถิตตามต้นไม้ ลำห้วย ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง ยังคงยึดเหนี่ยวอยู่กับความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิมไม่ยอมเปลี่ยนแปลงง่าย ๆ

พิธีกรรมนั้นก็คงมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่นไหว้ผีอัน ไหว้ต้นไม้ใหญ่ ฯลฯ แบบดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ผู้ประกอบพิธีกรรมคือหมอผียังคงมีอิทธิพลและความสำคัญที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ และเรื่องความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ วิญญาณ

นั้นยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากหมู่บ้าน

ในหมู่บ้านไร่บ้านนั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ของกะเหรี่ยงไปมาก โดยรับเอาวัฒนธรรมของคนไทย ผสมผสานกับของกะเหรี่ยง จนชาวกะเหรี่ยงถูกกลืนเป็นคนไทยไปแล้ว ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อม การคมนาคม การได้รับการศึกษาได้พบปะกับบุคคลภายนอก ทำให้ความเชื่อเก่า ๆ ถูกลบเลือนไปที่ละเล็กละน้อย จนเกือบจะไม่มีความเป็นกะเหรี่ยงเหลืออยู่

ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าหมู่บ้านสะเนพ่องนั้นยังคงมีความเชื่อเก่า ๆ เรื่องนับถือผี ไสยศาสตร์ เรื่องห้ามเลี้ยงเบ็ด ไม้ หมู ถ้าขจัดความเชื่อเหล่านี้ออกไปได้ ก็สามารถที่จะพัฒนาหมู่บ้าน และชาวกะเหรี่ยงที่นี้ต้องการที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย จึงทำให้พวกเขาไม่คิดที่จะพัฒนาตนเองให้ทัดเทียมหมู่บ้านอื่น และไม่มีอะไรจะมาทำให้ชาวกะเหรี่ยงยอมเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อเก่า ๆ ได้

สำหรับหมู่บ้านไร่บ้านนั้น ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมนั้นได้เปลี่ยนแปลงเกือบหมดแล้ว พิธีกรรมทางด้านความเชื่อ ไสยศาสตร์ ซึ่งมีหมอผี ประกอบพิธีกรรมนั้นหมดไปจากชุมชนบ้านไร่บ้าน เพราะพิธีกรรมนั้นยุ่งยากมาก และไม่ค่อยทำให้เกิดประโยชน์ เขาจึงเลิกนับถือ คงมีแต่การไหว้ผีบรรพบุรุษ เหมือนคนไทยไหว้กระดูก คนจีนไหว้เซียงเม้ง และชาวกะเหรี่ยงก็นับถือพุทธศาสนานานแล้ว

6. การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวในระบบอนามัยและสาธารณสุข

การรักษาอนามัยของชาวกะเหรี่ยงบ้านสะเนพ่อง ยังคงมีการรักษาแบบดั้งเดิม คือ ใช้หมอผีรักษาทางไสยศาสตร์ หมอแผนโบราณรักษาโดยใช้สมุนไพร รากไม้ และเมื่อเขารักษาทั้งสองอย่างไม่ได้ผลก็หันมาหาหมอแผนปัจจุบัน โดยการไปซื้อยากินเอง หรือถ้าเป็นร้ายแรงก็จะไปโรงพยาบาลสังขละบุรี แต่เนื่องจากการคมนาคมจากหมู่บ้านไปโรงพยาบาลสังขละบุรีนั้นไม่สะดวก ไม่มีรถยนต์วิ่งเข้าออกหมู่บ้าน จึงทำให้ชาวบ้านไม่นิยมไปรักษาที่โรงพยาบาล ถ้าไปสถานอนามัยในหมู่บ้าน

ใกล้เคียง เช่น บ้านกองม่องทะเล ก็จะต้องเดินเท้าเป็นระยะทาง 9 กิโลเมตร ชาวบ้านมีรายได้น้อย ถ้าไปรักษาที่โรงพยาบาลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก เขาคิดว่าเงินต้องใช้อย่างอื่นที่จำเป็นกว่านี้ จึงไม่ค่อยไปรักษาที่โรงพยาบาล

การรักษา ในเรื่องการรักษายังไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ชาวบ้านชอบรักษาตัวเอง และมีการกินกันทุกเรือน แม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่เข้าไปแนะนำว่าไม่ควรกิน ชาวบ้านก็ยังไม่ยอมเชื่อ เพราะเขาเห็นว่ากินยาแล้วหายทันใจ

เรื่องน้ำดื่มในเรื่องนี้ ยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลงชาวบ้านยังคงตม้มน้ำในลำห้วย โดยไม่ตม้มน้ำดื่มเสียก่อน ทั้งที่ทราบว่าจะทำให้เกิดโรคท้องร่วง โรคทางเดินอาหาร ชาวบ้านก็ยังไม่ยอมตม้มน้ำดื่ม เพราะเขาถือว่าไม่จำเป็น เสียเวลา เปลืองเชื้อเพลิง และความเคยชิน

การรักษาชาวบ้านยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลงที่จะใช้ส้วมซึม เพราะไม่เห็นประโยชน์และความจำเป็น ชาวบ้านไม่มีเงินที่จะซื้ออุปกรณ์การทำส้วม การขนส่งลำบาก เพราะเส้นทางคมนาคมไม่ดี ชาวบ้านก็ไม่มีความรู้ในการใช้ส้วม และเคยชินกับการวิ่งเข้าป่า ซึ่งเป็นการถ่ายที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งเป็นการแพร่กระจายโรคระบาดเกี่ยวกับทางเดินอาหาร โรคท้องร่วง

การคลอดบุตร หมู่บ้านสะเนฟ่องไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะชาวบ้านยังคงนิยม ทาคลอดกับหมอต้าแยมมากกว่าไปคลอดที่โรงพยาบาล เพราะความเคยชินที่ทำกันมา ค่าใช้จ่ายน้อย การคมนาคมไม่สะดวก จึงไม่ยอมไปคลอดที่โรงพยาบาล แต่ในอนาคตอาจจะมีการเปลี่ยนแปลง ถ้าการคมนาคมสะดวก

การคุมกำเนิด เรื่องนี้ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะชาวบ้านยังไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความเชื่อว่าการคุมกำเนิดเป็นบาป เป็นการกั้นไม่ให้คนมาเกิด ชาวบ้านจะไม่ยอมคุมกำเนิดโดยเฉพะการทำหมัน ปัจจุบันการกินยาคุมและฉีดยาก็มีบ้าง

สำหรับหมู่บ้านไร่บ้ำก่อนอพยพก็ยังรักษาโรคภัยไข้เจ็บ รักษาภัยกับหมอผี แต่เมื่ออพยพมาอยู่บ้านไร่บ้ำใหม่ไปรักษาที่โรงพยาบาล เพราะการคมนาคมสะดวก มีการติดต่อกับบุคคลภายนอก ได้รับการศึกษาจึงทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนมารักษาด้วยหมอแผนปัจจุบัน และชาวบ้านก็ได้รับคำแนะนำจากครู สาธารณสุข เจ้าหน้าที่พยาบาล และยังมีชาวบ้านสมัครไปเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข เพื่อที่จะเอาความรู้ที่ตนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเบื้องต้นการไช้ยาสามัญประจำบ้าน การไช้ยาให้ถูกต้อง และให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ก่อนที่จะไปรักษาที่โรงพยาบาล

เกี่ยวกับเรื่องการไช้ยา ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงเพราะมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำ และผู้สูงอายุก็ยังไช้ยาท้มาใจ แต่ส่วนใหญ่มักจะไปหาอาสาสมัครในหมู่บ้านมากกว่าซื้อยากินเอง

ในเรื่องน้ำดื่มมีการเปลี่ยนแปลงจากการดื่มน้ำในห้วยมาเป็นดื่มน้ำฝนและน้ำต้ม รมมีใครดื่มน้ำห้วย เพราะว่าขุ่นมาก รมเหมาะที่จะดื่ม และรู้ว่าน้ำในห้วยมีเชื้อโรคที่ทำให้เกิดโรคท้องร่วง

การไช้ส้วมก็มีการเปลี่ยนแปลงจากวิ่งเข้าป่ามาเป็นไช้ส้วมซึม เพราะความเป็นระเบียบของชุมชน การรักษาความสะอาดโดยถ่ายให้เป็นที่ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค และชาวบ้านรู้สาเหตุของการเกิดโรค จึงหันมาไช้ส้วมซึม

การคลอดบุตรเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด ชาวบ้านมักจะไปคลอดที่โรงพยาบาล ท้องผูกมึมากกว่า เพราะว่าการคมนาคมสะดวก มีรถยนต์เข้าออกหมู่บ้าน และถ้าคลอดกับหมอตำแย เด็กที่เกิดมาจะไม่มีสติบัตร (บางแจ้งเกิดว่าเป็นคนไทย) และจะไม่ได้สิทธิต่าง ๆ เช่นคนไทย จะกลายเป็นคนต่างด้าว ฉะนั้นชาวบ้านจึงไปคลอดบุตรที่โรงพยาบาลเด็กก็ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ และได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตอย่างมีสุขภาพดี

การคุมกำเนิดนั้นชาวบ้านจะมีบุตรเพียง 2 - 3 คน ก็จะทำหมัน หรือมีการคุมกำเนิด โดยกินยาหรือฉีดยาคุม ถ้ามีบุตรยังไม่พอ และถ้ามีบุตรเพียงพอแล้วก็จะทำหมัน